

Sygn. akt I C 3009/23

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 maja 2024 r.

Sąd Okręgowy w Krakowie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący : sędzia del. Michał Siemieniec

Protokolant: Jan Migduła

po rozpoznaniu w dniu 9 maja 2024 r. w Krakowie

na rozprawie

sprawy z powództwa **B. M., J. M., M. W.**

przeciwko **(...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W.**

o ustalenie i zapłatę

I. ustala, że umowa kredytu mieszkaniowego Własny K. hipoteczny numer (...) - (...) - 203- (...), zawarta w dniu 11.10.2007 r., pomiędzy B. M., J. M., J. D. (1) a (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W., jest nieważna;

II. zasądza od pozwanego (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz powoda B. M. kwotę 183.864,01 zł (sto osiemdziesiąt trzy tysiące osiemset sześćdziesiąt cztery złote 01/100) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 21.12.2021 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 96,59 CHF (dziewięćdziesiąt sześć franków szwajcarskich 59/100);

III. zasądza od pozwanego (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz powódki J. M. kwotę 183.864,01 zł (sto osiemdziesiąt trzy tysiące osiemset sześćdziesiąt cztery złote 01/100) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 21.12.2021 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 96,59 CHF (dziewięćdziesiąt sześć franków szwajcarskich 59/100);

IV. w pozostałej części oddala powództwo;

V. zasądza od pozwanego (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz powodów B. M., J. M., M. W. kwoty po 3.983,66 zł (trzy tysiące dziewięćset osiemdziesiąt trzy złote 66/100) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty, tytułem kosztów procesu.

Sygn. akt I C 3009/23

UZASADNIENIE WYROKU

Sądu Okręgowego w Krakowie

Wydział I Cywilny

z dnia 16 maja 2024 r.

Powodowie B. M., J. M. i M. W. w pozwie z dnia 4 lipca 2023 r. skierowanym przeciwko pozwanemu — (...) Bank (...) S.A. w W., wnieśli o:

1) zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów B. M. i J. M. kwot po 96,59 CHF i 183.864,01 zł na rzecz każdego z nich tytułem zwrotu świadczeń nienależnych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 21 grudnia 2021 r. do dnia zapłaty,

2) ustalenie, że umowa kredytu mieszkaniowego Własny Kat Hipoteczny nr (...) - (...) - 203- (...) z dnia 11 października 2007 r. zawarta pomiędzy powodami a pozwaną jest nieważna,

3) zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg. norm przepisanych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia prawomocności orzeczenia do dnia zapłaty, jak również kwoty 17,00 zł tytułem zwrotu opłaty skarbowej od każdego pełnomocnictwa udzielonego w sprawie.

Poza roszczeniem głównym powodowie sformułowali żądanie ewentualne szczegółowo opisane w pozwie.

W uzasadnieniu swojego stanowiska powodowie wskazali, że B. M., J. M. i J. D. (1) zawarli z (...) Bankiem (...) S.A. w W. w dniu 11 października 2007 r. umowę kredytu mieszkaniowego Własny Kat Hipoteczny nr (...) - (...) - 203- (...) na kwotę 187.175,15 CHF na zakup i wybudowanie na działce (...) budynku mieszkalnego jednorodzinnego w zabudowie szeregowej o pow. 130 m.kw. znaczonego nr budowlanym B3 oraz pokrycie prowizji banku za udzielenie kredytu z przeznaczeniem na potrzeby własne.

Zdaniem powodów zawarta przez nich umowa kredytu była jedynie umową kredytu waloryzowanego walutą (...). Powodowie na jej mocy nie mieli możliwości żądania wypłaty kredytu w walucie obcej. W doktrynie i orzecznictwie jednoznacznie przesądzone, że z uwagi na powyższe przedmiotowa umowa kredytu jest umową kredytu złotowego i nie ma charakteru walutowego.

Podkreślono, że powodowie występowali przy zawarciu umowy w charakterze konsumentów. Umowa zawarta przez strony została sporządzona przez pozwanego na podstawie wzorca umownego i w związku z tym powodowie nie mieli możliwości negocjowania kwestionowanych przez nich postanowień, które nie były z nimi negocjowane. Postanowienia umowne dotyczące przeliczeń określają główne świadczenia stron i w ocenie powodów nie zostały wyrażone w sposób jednoznaczny i transparentny. Pozwany do wypłaty i spłaty kredytu stosował kursy ustalane przez Bank w sposób dowolny i arbitralny. Zobowiązanie powodów zostało uzależnione w całości od decyzji pozwanego. Pozwany nie informował powodów w jaki sposób tworzy kursy walut w ramach własnej tabeli. Zdaniem powodów klauzula waloryzacyjna naruszyła rażąco ich interesy ekonomiczne i wywołała poczucie bycia oszukanymi przez instytucję zaufania publicznego, wykorzystaniem naiwności i słabsze pozycji powodów. Nie poinformowano ich o rozpiętości oraz nieograniczonej obciążającej ich ryzyka kursowego. Powodowie nie mieli świadomości, że wraz z wzrostem kursu (...) wzrosnie nie tylko rata ale i saldo kredytu. Nie przedstawiono powodom prognoz zmiany wartości kursu waluty większej niż 20% ani nie informowano o możliwości dalszego wzrostu. Podniesiono, że etap wykonywania umowy nie ma znaczenia dla postępowania. W ocenie powodów abuzywnej klauzuli przeliczeniowej nie można zastąpić innymi postanowieniami umownymi, a sąd nie jest uprawniony do zmiany treści umowy posiadającej luki po eliminacji klauzuli przeliczeniowej. Wobec czego dochodzi do upadku umowy, której nie da się wykonywać bez klauzuli przeliczeniowej. Zdaniem powodów umowa jest sprzeczna z zasadami współżycia społecznego, a także obarczona sankcją bezwzględnej nieważności (poza nieważnością wynikającą z eliminacji klauzul abuzywnych).

W pisemnej odpowiedzi na pozew (k. 105) z dnia 24 sierpnia 2023 r. pozwany (...) Bank (...) S.A. z/s w W. wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powodów na rzecz pozwanego zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm prawem przepisanych wraz z opłatą skarbową od pełnomocnictw.

Pozwany podniósł zarzut przedawnienia roszczeń strony powodowej o zapłatę. Jednocześnie zakwestionował roszczenia dochodzone przez powodów co do zasady i co do wysokości wskazując na bezzasadność zarzutów co do nieważności umowy w jakiegokolwiek części i możliwości oceny postanowień umowy jako niedozwolone.

Uzasadniając swoje stanowisko pozwany wskazał, że kredyt denominowany jest typem kredytu zgodnym z prawem bankowym. Zgodnym zamiarem stron było zawarcie umowy kredytu denominowanego w walucie (...) w której wypłata

i spłata kredytu miała następować w walucie PLN. Kwota kredytu ustalona w umowie nie była w żaden sposób zwiększana przez pozwanego. Podniesiono, że ewentualne ustalenie abuzywności kwestionowanych klauzul nie będzie miało wpływu na możliwość dalszej realizacji umowy, która może być spłacana bezpośrednio w (...). Pozwany podniósł, że w przypadku kredytu denominowanego do waloryzacji świadczenia w ogóle nie dochodzi.

Wybrany przez powodów cel kredytowy determinował konieczność wypłaty kredytu w PLN. Ponadto umowa jest zgodna z zasadami współżycia społecznego. Powodowie nie wykazali przesłanek wystąpienia takiej sprzeczności. Powodowie natomiast otrzymali od pozwanej środki na realizację celu kredytowego i są zobowiązani do ich zwrotu. Powodowie co więcej godzili się na ryzyko wzrostu kursu walut, co potwierdzili własnoręcznym podpisem.

Pozwany zakwestionował istnienie po stronie powodów interesu prawnego w ustaleniu, którego żądają. Jednocześnie wskazując, że posiadają dalej idące roszczenie o zapłatę.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

B. i J. M. to małżonkowie pozostający w ustroju rozdzielności majątkowej. W roku 2007 B. M. prowadził działalność gospodarczą polegającą na sprzedaży urządzeń czyszczących, J. M. była zatrudniona na podstawie umowy o pracę jako specjalista do spraw ofert. J. D. (1) była ich ciotką. W roku 2007 małżonkowie M. poszukiwali możliwości sfinansowania budowy budynku mieszkalnego jednorodzinnego w W. w celu zaspokojenia swoich potrzeb osobistych. Z uwagi na brak wymaganej zdolności kredytowej, do umowy w charakterze kolejnego kredytobiorcy, zgodziła się przystąpić J. D. (1). Małżonkowie M. zgłosili się do doradcy kredytowego, a następnie do pozwanego Banku, gdzie poinformowano ich, że najtańszy i dostępny dla nich kredyt to kredyt denominowany w walucie (...). W banku zapewniono powodów, że taki kredyt jest bezpieczny, a waluta (...) stabilna. Nie poinformowano ich szczegółowo o ryzyku walutowym oraz o zasadach przeliczania walut przy wykonywaniu umowy. Nie otrzymali też wcześniej umowy do zapoznania się z jej tekstem. Umowę przeczytali dopiero tuż przed jej podpisaniem.

[dowód: przesłuchanie powodów – elektroniczny protokół rozprawy z dnia 9 maja 2024 r., rejestracja od 00:12:34]

W dniu 24 września 2007 r. B. M., J. M. i J. D. (1) złożyli wniosek kredytowy o przyznanie powodom kwoty kredytu w wysokości 467.274,48 zł w walucie (...) na okres 30 lat z przeznaczeniem na nabycie i wykończenie segmentu nabywanego od dewelopera. Kredytobiorcy wskazali, że B. M. prowadził samodzielną działalność gospodarczą, a J. M. zatrudniona była na umowie o pracę. J. D. (1) nie wskazała żadnego miejsca zatrudnienia ani źródła uzyskiwanych przychodów.

Wraz z wnioskiem powodowie złożyli podpisy pod oświadczeniami, zgodnie z którymi nie skorzystali z przedstawionej im w pierwszej kolejności oferty w walucie polskiej i dokonali wyboru oferty w walucie wymiennej mając pełną świadomość ryzyka związanego z kredytami zaciągniętymi w walucie wymiennej polegającymi na tym, że w przypadku wzrostu kursów walut podwyższeniu ulega zarówno rata spłaty jak i kwota zadłużenia wyrażone w walucie polskiej, w przypadku wypłaty kredytu w walucie polskiej kredyt wypłacany jest po kursie kupna dla dewiz, w przypadku spłaty kredytu w walucie polskiej kredyt jest spłacany po kursie sprzedaży dla dewiz. Oświadczyli nadto, że zostali poinformowani o ryzyku zmiany stóp procentowych polegających na tym, że w przypadku wzrostu stawki referencyjnej podwyższeniu ulega oprocentowanie kredytu, które spowoduje wzrost raty spłaty, poniosą ryzyko zmiany kursów walutowych i zmiany stóp procentowych oraz zostali poinformowani, że do przeliczeń kursów stosuje się kursy walut zamieszczane w Tabeli kursów (...) S.A.

[dowód: wniosek kredytowy z dn. 24.09.2007 r. z załącznikami, k. 119-131, oświadczenia z dn. 24.09.2007 r., k. 141-143]

W rezultacie prowadzonych rozmów w dniu 11 października 2007 r. B. M., J. M. i J. D. (1), działająca przez pełnomocnika B. M. zawarli z (...) Bankiem (...) S.A. umowę kredytu mieszkaniowego WŁASNY KĄT hipoteczny nr (...) - (...) - 203 - (...) (spłacanego w ratach annuitetowych, udzielonego w walucie wymiennej).

Kwota kredytu została określona w umowie na 187.175,15 franków szwajcarskich. Kredyt został udzielony z przeznaczeniem na zakup i wybudowanie na działce (...) budynku mieszkalnego jednorodzinnego w zabudowie szeregowej (§2 umowy).

Wyplata kredytu miała nastąpić w transzach, na rachunek inwestora w formie przelewu na wskazany rachunek – zgodnie z pisemną dyspozycją kredytobiorcy z uwzględnieniem postanowień §4, przy czym całkowita wypłata kredytu miała nastąpić do dnia 30 kwietnia 2008 r. (§ 5 ust.1 i 2 umowy)

Kredyt może być wypłacany w walucie wymiennej – na finansowanie zobowiązań za granicą i w przypadku zaciągnięcia kredytu na spłatę kredytu walutowego, w walucie polskiej – na finansowanie zobowiązań w kraju. W przypadku, o którym mowa w ust. 3 pkt.2 stosuje się kurs kupna dla dewiz (aktualna tabela kursów) obowiązujący w (...) S.A. w dniu realizacji zlecenia płatniczego. W przypadku wypłaty kredytu w walucie wymiennej stosuje się kursy kupna/sprzedaży dla dewiz (tabela kursów) obowiązujące w (...) SA w dniu zlecenia płatniczego (§5 ust. 3, 4 i 5 umowy).

Kredytobiorca zobowiązuje się do zapłaty należnej (...) S.A. prowizji od udzielenia kredytu zgodnie z taryfą w wysokości 1,7% kwoty kredytu, tj. kwotę 3.181,98 CHF, która zostanie potrącona z kwoty wypłaty transzy kredytu (§10 ust.1)

Szacunkowy całkowity koszt kredytu w dniu zawarcia umowy wynosi 410.531,63 zł. Szacunkowy całkowity koszt kredytu, o którym mowa w ust.4 został wyliczony w sposób zgodny z ustawą o kredycie konsumenckim. Do obliczenia szacunkowego kosztu kredytu – po przeliczeniu kwot wyrażonych w walucie kredytu na równowartość kwot wyrażonych w walucie polskiej (...) S.A. stosuje kurs sprzedaży dewiz (tabela kursów) obowiązujący w chwili rejestracji umowy w systemie informatycznym (§10 ust. 4 i 5)

Zabezpieczeniem spłaty kredytu ustanowiono hipotekę zwykłą łączną w kwocie 187.175,15 CHF oraz hipotekę kaucyjną do kwoty 93.590,00 CHF na rzecz Banku na nabywanej nieruchomości, cesja praw z polisy ubezpieczeniowej od ognia i innych zdarzeń losowych kredytowanej nieruchomości, weksel własny in blanco z klauzulą bez protestu wystawiony przez kredytobiorcę wraz z deklaracją wekslową, klauzula potrąceń wierzytelności wymagalnych przez Bank z rachunku kredytobiorcy prowadzonego w (...) S.A. (§11 ust. 1 umowy)

Kredytobiorca korzysta z karencji w spłacie kredytu w okresie do dnia 30 kwietnia 2008 r. Po okresie karencji będzie spłacał zadłużenie z tytułu kredytu i odsetek w wysokości podanej w zawiadomieniu o wysokości spłaty do dnia 15 października 2037 r. w ratach annuitetowych (§12 ust. 1 i 2 umowy)

Spłata zadłużenia z tytułu kredytu i odsetek następować miała w drodze potrącania przez (...) S.A. swoich wierzytelności z tytułu udzielonego kredytu z rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego lub walutowego kredytobiorcy wskazanego w umowie. (§13 ust. 1 umowy).

Potrącanie środków z rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego w walucie polskiej następuje w wysokości stanowiącej równowartość kwoty kredytu lub raty w walucie wymiennej, w której udzielony jest kredyt, według obowiązującego w (...) S.A. w dniu wymagalności kursu sprzedaży dla dewiz (aktualna tabela kursów). (§13 ust. 7 umowy).

Niespłaceniu przez kredytobiorcę części albo całości raty w terminie umownym spowoduje, że należność z tytułu zaległej spłaty staje się zadłużeniem przeterminowanym i może zostać przez (...) S.A. przeliczona na walutę polską wg. kursu sprzedaży dewiz (aktualna tabela kursów) obowiązującego w (...) SA w dniu, o którym mowa w §13 ust.3 (§18 ust.1).

Jeżeli spłata zadłużenia przeterminowanego i odsetek nastąpi w walucie innej niż waluta polska w formie bezgotówkowej – kwota wpłaty zostanie przeliczona na kwotę stanowiącą równowartość w walucie polskiej – wg. kursu kupna dla dewiz (aktualna tabela kursów Banku), obowiązującego w (...) SA w dniu wpływu środków; w formie

gotówkowej – kwota wpłaty zostaje przeliczona na kwotę stanowiącą równowartość w walucie polskiej – wg. kursu kupna dla pieniędzy (aktualna tabela kursów Banku), obowiązującego w (...) S.A. w dniu wpływu środków (§19)

Kredyt uważa się za spłacony jeżeli zadłużenie po spłacie ostatniej raty kredytu i odsetek wynosi zero albo jeżeli w wyniku ostatecznego rozliczenia wystąpi nadpłata lub niedopłata wyrażona w walucie polskiej przy zastosowaniu kursu średniego NBP (aktualna tabela kursów) obowiązującego w dniu spłaty z rachunku o którym mowa w §13 ust. 1w wysokości nie wyższej niż dwukrotność poleconej przesyłki pocztowej. (§22 ust.1).

W przypadku nadpłaty wypłata kwoty nadpłaty zostanie dokonana w formie przelewu na wskazany rachunek w walucie polskiej przy zastosowaniu kursu kupna dla dewiz (aktualna tabela kursów) obowiązującego w (...) S.A. w dniu wpłaty albo na wskazany rachunek walutowy. (§22 ust.2)

Zgodnie z § 1 ust. 8-9 umowy aktualna tabela kursów oznacza tabelę kursów (...) S.A. obowiązującą w chwili dokonywania przez (...) S.A. określonych w umowie przeliczeń kursowych. Natomiast waluta wymienialna oznacza walutę wymienialną, inną niż waluta kredytu, której kursy są zamieszczane w tabeli kursów.

[dowód: umowa kredytu mieszkaniowego Własny K. hipoteczny nr (...) - (...) - 203- (...) z dnia 11 października 2007 r., k. 40-46]

Aneks nr (...) z dnia 5 lipca 2012 r. na wniosek kredytobiorców zawieszono spłatę sześciu kolejnych rat kredytu.

Następnie aneksem nr (...) z 12 marca 2018 r. umożliwiono powodom spłatę kredytu w walucie (...) oraz dodano załącznik odnoszący się do zasad ustalania kursów wymiany walut i spreadu walutowego w (...) S.A.

[dowód: aneks nr (...) z dn. 5.07.2012 r., k. 47, aneks nr (...) z 12.03.2018 r., k. 48]

W dniu 17 września 2015 r. zmarła J. D. (1). Spadek po zmarłej nabył na podstawie ustawy wprost syn zmarłej M. W..

[dowód: kopia odpisu skróconego aktu zgonu nr (...), k. 79, kopia postanowienia Sądu Rejonowego w Wieliczce Wydział I Cywilny z dn. 2.03.2023 r. sygn. akt I Ns 504/22, k. 80]

B. M. i J. M. w dniu 14 listopada 2017 r. zawarli przed notariuszem T. O. w jego Kancelarii w K. umowę majątkową małżeńską Rep. A nr 9915/2017, na podstawie której ustanowili w ich małżeństwie ustrój rozdzielności majątkowej.

[dowód: umowa majątkowa małżeńska Rep. A nr 9915/2017, k. 81]

B. M. i J. M. w okresie od 11 października 2007 r. do 10 stycznia 2022 r. uiszcili tytułem spłaty kredytu kwotę 367.728,02 zł i 193,17 CHF.

[dowód: zaświadczenie z dn. 10.01.2022 r., k. 55-64]

Powodowie pismem z dnia 22 października 2021 r. złożyli pozwanemu reklamację dotyczącą umowy nr (...) z dnia 11 października 2007 r. wzywając go do zapłaty kwoty stanowiącej sumę wszelkich świadczeń spełnionych przez konsumentów w wykonaniu umowy kredytu nr (...) - (...) - 203- (...) z dnia 11 października 2007 r. od dnia jej zawarcia do ostatniej uiszczonej raty kapitałowo-odsetkowej w terminie 30 dni od otrzymania pisma.

W odpowiedzi na powyższe pozwany pismem z dnia 20 grudnia 2021 r. wskazał, że umowa kredytu nr (...) - (...) - 203- (...) z dnia 11 października 2007 r. realizowana jest w sposób prawidłowy, a bank nie widzi podstaw do uznania roszczeń.

[dowód: reklamacja z dn. 22.10.2021 r., k. 65-69, pismo z dn. 20.12.2021 r., k. 69verte-70]

Powyższy stan faktyczny sąd ustalił przede wszystkim w oparciu o znajdujące się w aktach dowody z dokumentów. W szczególności oparto się na dokumentach umowy kredytu oraz dokumentach dotyczących tej umowy w postaci

załączników do niej oraz dokumentacji złożonej wraz z wnioskiem o udzielenie kredytu. Jednocześnie sąd pominął przeprowadzenie postulowanego dowodu z opinii biegłego, gdyż dowód ten był zbędny wobec faktu uwzględnienia roszczenia głównego pozwu o ustalenie nieważności umowy. Ustalając okoliczności zawarcia umowy sąd oparł się również w dużej mierze na dowodach osobowych tj. z przesłuchaniu powodów, których wypowiedzi nie zawierały sprzeczności i odpowiadały zasadom doświadczenia życiowego. Zeznania świadka U. G. nie miały znaczenia dla rozstrzygnięcia, bowiem nie była w stanie przedstawić szczegółów procesu podpisywania umowy z powodami. Ogólne przytoczenie procedur obowiązujących w Banku nie mogło mieć znaczenia, bowiem brak było możliwości weryfikacji przez świadka ich zastosowania podczas zawierania z powodami przedmiotowej umowy.

Sąd zważył, co następuje

Powództwo główne zasługiwało na uwzględnienie niemal w całości, jedynie co do odsetek podlegało w części oddaleniu. Uprzedzając dalsze uwagi, należy wskazać, że żądanie zgłoszone na pierwszym miejscu okazało się zasadne, co czyni zbędnym odnoszenie się do żądań wskazanych w dalszej kolejności.

W ocenie sądu powodowie, zawierając umowę kredytu mieli status konsumentów. Zgodnie z art. 22¹ k.c., w brzmieniu obowiązującym w dacie zawarcia umowy pomiędzy stronami, za konsumenta uważa się osobę fizyczną dokonującą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową. Te warunki zostały w przypadku B. M., J. M. i J. D. (1) spełnione. Powód wprawdzie w chwili zawierania umowy prowadził własną działalność gospodarczą, brak jest jednak przesłanek do przyjęcia, że umowa zawierana była w ramach prowadzenia tej działalności. Powodowie zawierali umowę w celu nabycia nieruchomości w celu zamieszkania. Wobec powyższego uznać należy, że działalność B. M. nie ma żadnego znaczenia dla oceny konsumenckiego charakteru umowy.

Otwiera to możliwość zbadania treści umowy kredytu z perspektywy przepisów art. 385¹ i nast. k.c. W myśl art. 385¹.§ 1 k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Według § 2 tego przepisu, jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie. Z kolei w myśl § 3, niezgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta. Rozkład ciężaru dowodu reguluje § 4 omawianego przepisu, zgodnie z którym, ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje. Kolejny przepis zawarty w art. 385² k.c. stanowi, że oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny. Dodać należy, że przepisy te zostały wprowadzone do krajowego porządku prawnego w wyniku implementowania Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U.E z dnia 21 kwietnia 1993 r.), co oznacza, że przy interpretacji tych przepisów należy uwzględnić orzecznictwo (...). Najistotniejsze znaczenie na tle umów kredytów denominowanych lub indeksowanych do kursu waluty obcej ma wyrok Trybunału Sprawiedliwości UE z dnia 3 października 2019 r. w sprawie K. D., J. D. przeciwko Raiffeisen Bank (...), sygn. akt C-260/18, publ. <http://curia.europa.eu>. W wyroku tym Trybunał wyjaśnił, że 1) Artykuł 6 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich należy interpretować w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie temu, aby sąd krajowy, po stwierdzeniu nieuczciwego charakteru niektórych warunków umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej i oprocentowanego według stopy procentowej bezpośrednio powiązanej ze stopą międzybankową danej waluty, przyjął, zgodnie z prawem krajowym, że ta umowa nie może nadal obowiązywać bez takich warunków z tego powodu, że ich usunięcie spowodowałoby zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy. 2) Artykuł 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że z jednej strony skutki dla sytuacji konsumenta wynikające z unieważnienia całości umowy, takie jak te, o których mowa w wyroku z dnia 30 kwietnia 2014 r., K. i K. R. (C-26/13, EU:C:2014:282), należy oceniać w

świetle okoliczności istniejących lub możliwych do przewidzenia w chwili zaistnienia sporu, a z drugiej strony, do celów tej oceny decydująca jest wola wyrażona przez konsumenta w tym względzie. 3) Artykuł 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie wypełnieniu luk w umowie, spowodowanych usunięciem z niej nieuczciwych warunków, które się w niej znajdowały, wyłącznie na podstawie przepisów krajowych o charakterze ogólnym, przewidujących, że skutki wyrażone w treści czynności prawnej są uzupełniane w szczególności przez skutki wynikające z zasad słuszności lub ustalonych zwyczajów, które nie stanowią przepisów dyspozytywnych lub przepisów mających zastosowanie, jeżeli strony umowy wyrażą na to zgodę. 4) Artykuł 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie utrzymywaniu w umowie nieuczciwych warunków, jeżeli ich usunięcie prowadziłoby do unieważnienia tej umowy, a sąd stoi na stanowisku, że takie unieważnienie wywołałoby niekorzystne skutki dla konsumenta, gdyby ten ostatni nie wyraził zgody na takie utrzymanie w mocy.

W rozpoznawanym przypadku powodowie – konsumenci, wnosząc pozew, odmówili sanowania wadliwości umowy i wyrazili zgodę na jej definitywną nieważność w całości. W niniejszej sprawie na pierwszy plan wysuwają się postanowienia umowne wprowadzające mechanizm przeliczania waluty polskiej na obcą i odwrotnie. Są to niewątpliwie klauzule odnoszące się do głównych świadczeń stron. Zgodnie bowiem z art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku prawo bankowe (w brzmieniu obowiązującym w dacie zawarcia przez strony umowy, t.j. Dz.U.2002. nr 72 poz. 665), przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Analizując zamieszczone w umowie zawartej pomiędzy stronami klauzule dotyczące przeliczania waluty, należy dojść do wniosku, że z całą pewnością nie określono ich w sposób jednoznaczny. Są one dla laika niezrozumiałe bez pomocy profesjonalnego doradcy. A należy pamiętać, że w wypadku umów kredytowych instytucje finansowe powinny zapewnić kredytobiorcom informacje wystarczające do podjęcia przez nich świadomych i rozważnych decyzji. Klauzula przeliczeniowa powinna być więc sformułowana na tyle jasno, by dostatecznie uważny i rozsądny przeciętny konsument mógł nie tylko objąć swą świadomością możliwość wzrostu lub spadku wartości waluty obcej, ale również oszacować potencjalnie istotne konsekwencje ekonomiczne takiego postanowienia umownego. W konsekwencji należy uznać, że pomimo tego, iż kwestionowane klauzule dotyczyły świadczeń głównych, jako niejednoznaczne, podlegają ocenie z punktu widzenia abuzywności, po myśli art. 385¹ § 1 kc. Analizując postanowienia zawarte w umowie kredytu w §5 ust. 4-5, §13 ust.7, §18 ust.1, §19 i §22 ust.2 umowy, należy zauważyć, że odsyłają one przy przeliczaniu walut do kursu ustalonego w wewnętrznej tabeli kursowej banku. Kurs ten zatem nie ma charakteru określanego według jasnych i obiektywnych kryteriów, a przeciwnie - zależy każdorazowo od decyzji Banku, który wedle własnej polityki może kształtować wysokość kursu, a tym samym wysokość zobowiązań kredytobiorcy. Dodać należy, że w umowie nie wskazano żadnych wytycznych, w oparciu o które kurs ten miałby być wyznaczany. Oznacza to, że kwota kredytu wyrażona w (...) była wypłacana w złotych po przeliczeniu według kursu kupna ustalonego arbitralnie przez bank i według tego samego mechanizmu kredyt był spłacany. W tej sytuacji należy przyjąć, że wymienione klauzule, jako sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszające interesy konsumentów nie wiążą powodów. Mając przesądzony fakt, iż wymienione wyżej postanowienia umowne mają charakter abuzywny, należy ocenić, czy po ich wyeliminowaniu umowa może nadal funkcjonować. Na tak postawione pytanie należy odpowiedzieć przecząco. Wszak po usunięciu mechanizmu przeliczania nie da się w ogóle ustalić wysokości zobowiązania odnoszącego się do świadczenia głównego z umowy kredytu. Z kolei w powołanym wyżej wyroku (...) z dnia 3 października 2019 r. w sprawie K. D., J. D. przeciwko Raiffeisen Bank (...), Trybunał wyjaśnił, że nie ma możliwości zastąpienia luk w umowie, spowodowanych usunięciem z niej nieuczciwych warunków, wyłącznie na podstawie przepisów krajowych o charakterze ogólnym. Uwzględniając zatem, że po usunięciu zakwestionowanych postanowień umownych z umowy kredytu pomiędzy stronami umowa nie może w dalszym ciągu funkcjonować, a konsument godzi się na stwierdzenie nieważności całej umowy, należało ustalić, że umowa jest nieważna. Na marginesie dodać wypada, że sama konstrukcja umowy kredytu denominowanego w (...), bądź indeksowanego, nie jest sprzeczna z przepisem art. 69 ustawy prawo bankowe, ani też z art. 353¹ k.c., stanowiąc możliwe warianty umowy kredytu (zob. wyrok SN z dnia 11 grudnia 2019 r., sygn. akt V CSK 382/18), publ. OSNC-ZD 2021/2/20), niemniej jednak w obrocie konsumenckim nie może zawierać klauzul abuzywnych, a jeżeli

takie zawiera powoduje to skutek nieważności, o ile – jak to miało miejsce w niniejszym przypadku – umowa bez owych klauzul funkcjonować nie może, a konsument ów skutek akceptuje.

A. postanowień dotyczących waloryzacji można dopatrywać się również w braku ograniczenia ryzyka walutowego kredytobiorcy. Skoro Bank jest zabezpieczony przed ryzykiem (poprzez transakcje kupna i sprzedaży waluty w momencie wypłaty i spłaty kredytu oraz prowadzenie odpowiedniej polityki finansowej), postanowienie umowne, które naraża kredytobiorcę na nieograniczone ryzyko wynikające ze zmiany kursu (umowa nie zawiera żadnego mechanizmu ograniczenia ryzyka) – jest sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta. Konstrukcja umowy jest taka, że istotna zmiana kursu waluty obcej (przy stabilnej sytuacji finansowej w Polsce) prowadzi do stanu gdy wysokość zobowiązania (saldo kredytu/kapitału do spłaty w PLN), po wielu latach spłaty kredytu - wzrasta do wysokości znacznie przekraczającej wysokość udzielonego kredytu (czyli wysokość kredytu zwiększa się mimo dokonanej spłaty). W przypadku kredytów konsumenckich, zawieranych na kilkadziesiąt lat, które miały służyć finansowaniu nabycia domów czy mieszkań, a wysokość zobowiązania stanowiła istotne obciążenie finansowe konsumentów – konsumenci zawierali umowy oczekując bezpiecznego (czyli z dodatkowym zabezpieczeniem wartości PLN), a nie quasi spekulacyjnego produktu. Wybór kredytu waloryzowanego (...) był podyktowany niższą ratą i oprocentowaniem oraz (reklamowaną jako) bezpieczną walutą, ale właśnie dlatego, że w rozumieniu kredytobiorcy, skoro będzie spłacał niższą ratę, to zachowa zdolność kredytową (jest to bezpieczniejsze w dłuższej perspektywie czasowej). Skąpe informacje o ryzyku kursowym, sprowadzające się do uświadomienia zmienności kursów (zmiana raty i wysokości zobowiązania), nie były wystarczające do zorientowania się przez konsumentów na jakie ryzyko są narażeni podpisując umowy waloryzowane kursem (...). W relacjach konsumenckich, w przypadku umów kredytów, pożyczek długoterminowych, udzielanych na zakup mieszkań, z takim elementem (quasi) spekulacyjnym, należało oczekiwać wprowadzenia do umowy mechanizmów ograniczających ryzyko ponoszone przez konsumenta, w związku z nieograniczoną możliwością zmiany kursu waluty.

Wobec powyższego w pkt I wyroku ustalono, że umowa kredytu mieszkaniowego Własny K. Hipoteczny nr (...) - (...) - 203- (...) zawarta w dniu 11 października 2007 r. pomiędzy (...) Bankiem (...) z siedzibą w W. a B. M., J. M. i J. D. (1) jest nieważna.

Skutkiem nieważności umowy jest konieczność zwrotu przez pozwaną Bank spełnionych przez powodów świadczeń - zgodnie z art. 410 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 405 k.c. – w wykonaniu nieważnej umowy. Zgodnie z art. 410 § 2 k.c., świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia. W niniejszym przypadku, z uwagi na nieważność umowy kredytu, środki finansowe wpłacone przez powodów stronie pozwanej, tytułem spłaty rat kredytu uznać należy za świadczenie nienależne.

Na podstawie art. 405 k.c. w zw. z art. 410 § 1 k.c. strona pozwana jest więc zobowiązana do zwrotu powódce wszelkich kwot świadczonych przez nią tytułem spłaty kredytu. Powodowie od 11 października 2007 r. do 10 stycznia 2022 r. uiszcili tytułem spłaty kredytu kwotę 367.728,02 zł i 193,17 CHF. Powodowie są małżeństwem, a pomiędzy nimi panuje ustrój rozdzielności majątkowej małżeńskiej, w związku z powyższym uiszczone przez nich świadczenia na rzecz Banku powinny zostać zwrócone w częściach równych na rzecz każdego z powodów, tak jak tego żądali.

Przechodząc do rozstrzygnięcia o zarzucie przedawnienia, trzeba zauważyć, że jak wskazał w swojej uchwale Sąd Najwyższy z dnia 16 lutego 2021 r. III CZP 11/20 należy uznać, że co do zasady termin przedawnienia roszczeń o zwrot nienależnie spełnionych świadczeń może rozpocząć bieg dopiero po podjęciu przez kredytobiorcę-konsumenta wiążącej (świadomej, wyrażonej i swobodnej) decyzji w tym względzie. Dopiero bowiem wtedy można przyjąć, że brak podstawy prawnej świadczenia stał się definitywny (na pewne podobieństwo przypadku do *condictio causa finita*), a strony mogły zażądać skutecznie zwrotu nienależnego świadczenia (por. art. 120 § 1 zd. 1 k.c.). Oznacza to w szczególności, że kredytobiorca-konsument nie może zakładać, iż roszczenie banku uległo przedawnieniu w terminie liczonym tak, jakby wezwanie do zwrotu udostępnionego kredytu było możliwe już w dniu jego udostępnienia (art. 120 § 1 zd. 2 k.c.). Dlatego uznać należy, że początek terminu przedawnienia związany jest z momentem skierowania przez

konsumentów pisma z dnia 22 października 2021 r. (k. 65), zawierającego wezwanie do zapłaty w którym przedstawili wątpliwości co do ważności umowy i sformułowali swoje żądania względem pozwanego. Do tego czasu uznać należy, że roszczenie powoda nie było w ogóle wymagalne, bowiem spłacone raty kredytu nie były jeszcze nienależne. Podstawa świadczenia odpadła dopiero z dniem doręczenia pozwanemu tegoż wezwania, tj. 6 grudnia 2021 r. Skoro roszczenie do tego dnia nie było wymagalne, nie mógł jeszcze upłynąć termin jego przedawnienia (art. 120 § 1 k.c.).

Sąd oddalił jedynie żądanie zasądzenia części odsetek. Zgodnie z art. 481 § 1 k.c., wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego. W myśl § 2 k.c., jeżeli stopa odsetek za opóźnienie nie była oznaczona, należą się odsetki ustawowe za opóźnienie w wysokości równej sumie stopy referencyjnej NBP i 5,5 punktów procentowych. Regulacja ta odnosi się do świadczeń pieniężnych wyrażonych w walucie krajowej. Oczywistym powinno być, z ekonomicznego punktu widzenia, że odsetki ustawowe za opóźnienie obowiązujące w Polsce dotyczą tylko świadczeń wyrażonych w walucie polskiej. Wypada zauważyć, że gdy dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia wyrażonego w walucie obcej, wierzyciel może żądać spełnienia świadczenia także w walucie polskiej (art. 358 § 3 k.c.) i w takim przypadku ma prawo domagać się odsetek ustawowych za opóźnienie, o których mowa w art. 481 § 2 k.c. Decydując się na dochodzenie świadczenia w walucie obcej, wierzyciel musi pogodzić się z faktem, że odsetki za opóźnienie według stopy obowiązującej w kraju nie będą mu przysługiwać. Funkcję waloryzacyjną odsetek spełnia w takim przypadku wyrażenie świadczenia w walucie obcej ((...)). Nie ma tutaj sprzeczności z uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 1981 r., sygn. akt V PZP 3/81, w myśl której odsetki za opóźnienie w płatności sumy pieniężnej wyrażonej w walucie obcej przysługują wierzycielowi w tej samej walucie, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej. Sąd Najwyższy wyjaśnił tutaj, że odsetki, jako świadczenia uboczne, płatne są w takiej samej walucie, w jakiej płatne jest świadczenie główne, nie zajmował się jednak kwestią według jakiej stopy procentowej liczyć owe odsetki. Zagadnienie to staje się istotne w obecnym okresie, kiedy to obserwujemy istotną dewaluację waluty polskiej, czego wyrazem jest choćby kilkukrotne już ostatnio podnoszenie stopy odsetek ustawowych za opóźnienie obowiązujących w Polsce. Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 21 marca 1990 r., sygn. akt I CR 42/90, publ. Lex nr 9019 trafnie zauważył, że w okresach w których krajowe stopy procentowe - w związku z dewaluacją złotego - znacznie przewyższają wysokość stóp obowiązujących w innych krajach, zastosowanie do spełnionych z opóźnieniem świadczeń pieniężnych wyrażonych w walucie obcej odsetek w wysokości obowiązującej na terenie Polski mogłoby stanowić źródło nieuzasadnionego bogacenia się wierzycieli. Uzasadnione jest więc przyjęcie, że krajowa stopa procentowa odsetek za opóźnienie nie dotyczy świadczeń wyrażonych w walucie (...). Z tej przyczyny żądanie odsetek od świadczenia wyrażonego w walucie (...) oddalono. Zasądzone więc jedynie odsetki za opóźnienie od świadczenia wyrażonego w walucie polskiej za czas żądany w pozwie (przy uwzględnieniu faktu doręczenia pozwanemu wezwania do zapłaty).

O kosztach procesu sąd orzekł zgodnie z art. 100 zd. 2 k.p.c., bowiem powodowie ulegli jedynie w nieznacznej części swych żądań (co do odsetek). Na zasądzone koszty złożyły się: opłaty sądowe w kwocie 1.000 zł i 100 zł wynagrodzenie dla profesjonalnego pełnomocnika powoda w osobie radcy prawnego w kwocie 10.800,00 zł, ustalone na podstawie § 2 pkt 7 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U.2023.1964 t.j. z dnia 2023.09.22), opłata skarbową od pełnomocnictw w wysokości po 17,00 zł. Koszty te przyznano po 1/3 każdemu z powodów.

[sędzia del. M. S.]

Z/

1. odnotować uzasadnienie wyroku;
2. odpis wyroku z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikom obu stron;
3. kal. 14 dni